Asia: HE 255/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Eduskunnan talousvaliokunnan pyynnöstä lausumme kunnioittaen seuraavan.

Lausunnonantaja pitää ehdotettua puolustuskeksintölainsäädännön uudistusta pääosin perusteltuna ja kannatettavana. Esityksessä on pyritty tasapainottamaan kansallisen turvallisuuden vaatimukset sekä keksijöiden ja oikeudenhaltijoiden oikeudet. Seuraavassa esitetään eräitä huomioita yksittäisistä säännöksistä.

4 § Velvollisuus tehdä ensimmäinen hakemus Suomeen

Käytännön soveltamiseen voi liittyä haasteita erityisesti pk-yritysten, startup-yritysten ja yksittäisten keksijöiden näkökulmasta, sillä nämä toimijat eivät välttämättä tunne puolustuskeksintölain erityissääntelyä tai velvollisuutta tehdä ensimmäinen patenttihakemus Suomeen. Haaste korostuu erityisesti niin sanottujen kaksikäyttöteknologioiden (*dual-use technologies*) yhteydessä, joissa keksinnön ensisijainen kehittämistarkoitus voi olla siviilikäyttöön liittyvä eikä keksijä välttämättä tunnista keksinnön mahdollista merkitystä kansallisen turvallisuuden tai puolustuksen kannalta. Nykyisessä kansainvälisessä patenttiympäristössä patentointia suunnitellaan usein suoraan eurooppalaisten tai kansainvälisten patenttijärjestelmien kautta, minkä vuoksi kansallinen erityissääntely saattaa jäädä huomaamatta. Haaste liittyy siten ensisijaisesti sääntelyn tunnettuuteen eikä itse säännöksen sisältöön. Tämän vuoksi olisi tärkeää huolehtia riittävästä tiedottamisesta ja ohjeistuksesta erityisesti pk-yrityksille, startup-yrityksille ja yksittäisille keksijöille.

8 § Korvaus puolustuskeksinnön salassapidosta

Säännöstä voidaan pitää lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena, koska se velvoittaa maksamaan keksinnön haltijalle täyden korvauksen salassapitopäätöksestä todennäköisesti aiheutuvista taloudellisista menetyksistä. Oikeusvarmuuden näkökulmasta on perusteltua myös se, että korvauksen määrää arvioitaessa huomioon on otettava sekä keksinnön kehittämisestä ja oikeuksien hankkimisesta aiheutuneet kustannukset, salassapidon noudattamisesta aiheutuvat kustannukset, että keksinnön hyödyntämismahdollisuudet salassapitopäätöksen voimassaoloaikana. Nämä

arviointikriteerit tukevat korvauksen kokonaisvaltaista määrittämistä, lisäävät korvausjärjestelmän ennakoitavuutta ja vahvistavat keksinnön haltijan asemaa.

Säännöksen tulkinnanvaraisuutena voidaan kuitenkin pitää sitä, ettei menetettyjä lisensointi-, rojalti tai muita kaupallistamistuloja mainita nimenomaisesti. Vaikka niiden huomioon ottaminen on mahdollista säännöksen avoimen sanamuodon ja täyden korvauksen periaatteen perusteella, nimenomaisen maininnan puuttuminen voi käytännössä aiheuttaa epävarmuutta korvauksen määrän arvioinnissa ja näyttökysymyksissä erityisesti tilanteissa, joissa keksinnön arvo perustuu tuleviin lisensointi- tai muihin hyödyntämismahdollisuuksiin. Tämä voi osaltaan heikentää korvauksen määräytymisen ennakoitavuutta keksinnön haltijan näkökulmasta. Näin ollen voitaisiin harkita, olisiko tällaisia taloudellisia menetyksiä tarkoituksenmukaista täsmentää laissa tai muilla keinoilla nykyistä selvemmin.

Juha Vesala

Johtaja, IPR University Center

Lausunnon ovat laatineet: Juha Vesala (johtaja, IPR University Center; yliopistonlehtori, Turun yliopisto) ja Krista Rantasaari (professori, Hanken)